

اگر قصد «ضامن شدن و ضمانت کردن» دارید به این نکات توجه کنید

مطمئنا در دنیای پرتلاطم امروزی یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی مصون بدارد...

مطمئنا در دنیای پرتلاطم امروزی یکی از موضوعاتی که می تواند جوامع بشری را از اختلافات شخصی و جمعی مصون بدارد «آشنایی با حقوق افراد و قانون» است که مهمترین اثر این آشنایی و آگاهی را می توان در پیشگیری کردن از وقوع بسیاری از مشکلات حقوقی دانست. بر همین اساس «تابناک» سعی دارد مطالبی را با محوریت موضوعات حقوقی و آشنایی با قانون به مخاطبان خود عرضه دارد. امروز تلاش داریم تا موضوع «بایدها و نبایدهای ضمانت» را بررسی نماییم.

به گزارش «تابناک» کمک به هموع و انجام کار خیر به کرات در دین ما توصیه شده است و ضمانت برای گرفتن وام یکی از این کمک ها به شمار می رود. اما افراد زیادی هستند که با ضامن شدن به دردسر می افتند و همان کسی که با خواهش و قول و تعهد به پرداخت اقساط وام، پول را گرفته، بعد از مدتی یا اقساط وام را نمی دهد و یا خود را از صحنه روزگار محو می کند.

ضامن هم که می خواسته ثوابی کند، کباب می خورد. پس اگر شما هم دچار این مشکلات شده اید و یا قصد دارید ضمانت وام کسی را به عهده بگیرید، قبل از هر اقدامی این گزارش را بخوانید:

مالداری شرط ضمانت نیست

طبق قانون مدنی، ضامن نباید شخص مالداری باشد و می تواند شخصی با وضعیت مالی متوسط هم باشد. به اصلاح حقوقی "مفلس" بودن و نداری ضامن، عقد ضمان را باطل نمی کند. بنابراین مالدار بودن شرط صحت ضمان نیست اما اگر فرد طلبکار، برای مثال بانک، نداند که ضامن هنگامی که داشته عقد ضمان را منعقد می کرده، ورشکسته و مفلس و نادر بوده است، می تواند ضمانت او را فسخ کند (بر هم زند) حقی که در این شرایط برای طلبکار ایجاد می شود، فسخ قرار داد است و غیر از این کاری از دست او بر نمی آید.

از مقدار دین مطلع شوید

از آنجا که ضمان عقدي است که از گذشته تاکنون مبتنی بر احسان است، اینکه ضامن حتما نباید از تمامی شرایط بدهی و وام و پرداخت آن، آگاه باشد شرط صحت قرارداد نیست. منتهی این اصل از باب حقوقی است و شما بعد از اینکه ضامن شخصی شدید نمی توانید ادعا کنید که از مقدار قرارداد و یا پرداخت ماهیانه اقساط اطلاعی نداشته اید این امر، باعث بطلان عقد ضمان نمی شود زیرا ما ماده ای صریح در قانون مدنی داریم که اگر ضامن نداند مقدار دینی که ضمانتش را کرده چقدر است، اشکالی در قرارداد ایجاد نمی شود.

پس قبل از ضمانت، مقدار دین و شرایط آن را بدانید چرا که بعد از ضمانت، به استناد جهلتان نمی توانید روی صحت ضمان دست بگذارید و بگویید که ما اطلاع نداشتیم و اشتباه کردیم و اشتباه هم در قانون مدنی باعث بطلان است و این دفاع را نمی توانید از خودتان بعمل بیاورید. شرط عقل این است که قبل از انجام هرکاری در مورد آن اطلاعات کامل داشته باشید.

نوع معامله را مطرح کنید

شرایط عمومی ضامن طبق قواعد عمومی قانون مدنی این است که اهلیت داشته باشد، یعنی به سن بلوغ و رشد رسیده و همه شرایط صحت قراردادها را دارا باشد. زیرا فرد ضامن در حقیقت با ضمانت خود نوعی تصرف مالی می کند. قانون مدنی در ارتباط با خصوصیات شخص ضامن حرف خاصی نزده اما نکته بسیار مهم این است که ممکن است به دو صورت شما ضامن کسی شوید؛ اولین حالت این است که شما به نحوی ضامن می‌شوید؛ مثلاً شما به دیگران، وام گیرنده را نمی‌شناسد و فقط شما پرداخت کننده اقساط و طرف حساب بانک و طلبکار می شوید. این نوع ضمانت را "ضمان نقل ذمه به ذمه" گویند نوع دیگر ضمانت که در واقع حالت معمول در جامعه است، بانک یا طلبکار، ابتدا به بدهکار اصلی مراجعه کند و اگر او بدهی خود را پرداخت نکرد ضامن باید بدهی را بپردازد.

به این نوع ضمانت "ضم ذمه به ذمه" گفته می‌شود. ذمه به معنای دین است. یعنی شخصی مدیون بوده و هست و حالا شخص دیگری به عنوان مدیون به این قرارداد ضمیمه می‌شود تا خیال طلبکار را راحت کند و طلبکار بداند تا دیروز 1 بدهکار داشته اما امروز 2 بدهکار دارد. اگر اولین بدهکار پولش را نداد می‌تواند برای گرفتن طلب خود به شخص دوم یا همان ضامن رجوع کند. اما این ضمانت شرطی دارد: وقتی که شما ضامن کسی می‌شوید باید قید کنید که این نحو ضمانت می‌کنید. یعنی به نحو ضم ذمه به ذمه و اگر این موضوع را نگوید اصل بر ضمانت نوع اول است. در فقه شیعه این اعتقاد وجود دارد که دو طرف قرارداد می‌توانند توافق کنند که شخص به صورت ضم ذمه ضامن شود منتهی باید این موضوع از طرف ضامن مطرح و گفته شود در غیر این صورت معامله برای او بسیار خطرناک است.

اذن بدهکار را بگیرید

موارد زیادی پیش آمده که شخصی از روی دوستی و رودربایستی ضمانتی را که مبتنی بر احسان و به اصطلاح عقد مسامحه ای است، قبول می‌کند. حال اگر شخصی که ضامن او شده بدهی خود را پرداخت نکند، در این مورد شما حق و حقوقی دارید که باید آنها را بدانید. در این مورد ضامن نمی‌تواند ادعا کند که از روی لطف این کار را انجام داده است و حال نمی‌تواند جوربدهکار را بکشد. زیرا در صورت عدم پرداخت بدهی از طرف بدهکار، در واقع ضامن باید جور او را بکشد و او با علم به این موضوع ضمانت کرده است که عقد، لازم است و تعهد داده که اگر بدهکار، بدهی را نداد، من آن را پرداخت خواهم کرد.

اما حق ضامن در این مورد این است که؛ می‌تواند دادخواستی علیه بدهکار بدهد و پولی را که به طلبکار و یا بانک می‌دهد بعدها از بدهکار و یا مضمون عنه (ضمانت شده از وی) پس بگیرد.

اما در این مورد هم شرطی وجود دارد: از آنجا که عقد ضمان مابین 2 نفر (ضامن و طلبکار) است و به اراده بدهکار برای انعقاد قرارداد نیازی نیست، در صورتی ضامن نمی‌تواند علیه بدهکار دادخواست دهد که ضامن از روی دوستی ضمانت را پذیرفته باشد و بدهکار هم اطلاعی از قرارداد و ضمانت نداشته باشد، در این صورت نمی‌تواند ادعا کند که بدهکار پولش را پس بدهد زیرا اصل عقد ضمان مبتنی بر اذن بدهکار نبوده است. اراده بدهکار برای انعقاد عقد لازم نیست و فقط اذن بدهکار برای این موضوع نیاز است که وقتی ضامن پول را پرداخت کرد، بتواند آن را از بدهکار پس بگیرد و در غیر این صورت هیچ کاری از دستش بر نمی‌آید. اشخاصی که ضامن دیگران می‌شوند و نیت خیر دارند باید آگاه باشند که در ضمانتشان حتما باید اذن بدهکار را بگیرند.

اگر ضامن فوت کند

در صورتی که خدایی ناکرده ضامن فوت شد، بدهی از روی ترکه او برداشته می‌شود. برای مثال اگر شخصی 100 میلیون ضامن شود و بعد از آن، فوت شود و ترکه او در کل 200 میلیون باشد، این شخص به غیر از بانک که از او طلبکار است و می‌تواند بدهی اش را از ترکه بردارد، اشخاص دیگری هم به عنوان وراثت دارد. اما هرچقدر هم که وراثت داشته باشد باید کناری بایستند و کسانی که طلب آنها وثیقه دارد، برای دریافت طلب خود مقدم می‌شوند.

اگر بانک از شخصی وثیقه عینی مانند سند خانه دریافت کند و آن شخص فوت کند. هر چند خانه اش جزو ترکه است؛ به وراثت نمی‌رسد و به بانک می‌رسد. صاحب وثیقه عینی بر همه و حتی بر وراثت هم مقدم است. اما بانکی که ضمانت 1 نفر را پذیرفته است به این دلیل که ضمانت وثیقه عینی نیست و شخصی است، نمی‌تواند همه ترکه ضامن فوت شده را بردارد. در این مورد بانک یا طلبکار در صفی به نام غرما قرار می‌گیرد که افراد طلبکار در آن قرار می‌گیرند و به نسبت طلبشان از روی ترکه بر می‌دارند. زیرا ممکن است به همان اندازه

که این بانک از متوفی طلبکار است، افراد دیگری هم طلبکار باشند. اگر ترکه کافی بود موضوع تمام است اما اگر ترکه کافی نبود دیگر چاره‌ها؛ ای نیست و می‌گویند "المفلس فی امان الله" و وراثت از جیب خود و شخصاً جور او را نمی‌کشند. اگر هم بعد از اینکه طلبکارها طلب خود را گرفتند چیزی از ترکه باقی ماند، فورا به وراثت منتقل می‌شود. فوت ضامن هیچ تاثیری در پرداخت دینش ندارد. در این میان فوت بدهکار هم تاثیری ندارد، زیرا طلبکار، اول به بدهکار و بعد به ضامن مراجعه می‌کند.

پیشنهاد

احساسات و رودربایستی را کنار بگذارید و با بدبینی تمام ضمانت کنید. بدبینی در مورد این که ممکن است شخصی که ضمانتش را می‌کنید در آینده مفلس شود و نتواند بدهی خود را بپردازد. در این صورت شما باید بدهی را بدهید. آیا از عهده این کار بر می‌آیید؟

تا جایی که می‌توانید بابت ضمانت، وثیقه عینی ندهید. یعنی خانه؛ ای که بازحمت زیاد خریداری کرده‌اید و امثال آن را در رهن بانک نگذارید و با علم به این کار را انجام دهید که ممکن است وثیقه؛ تان را از دست بدهید. شرایط پرداخت دین را به خوبی مطالعه کنید و به سادگی ضامن کسی نشوید. میزان دین را بدانید و شرایط پرداخت آن را بررسی کنید. در نهایت از بدهکار هم ضمانتی مانند چک یا سفته و غیره، برای خود بگیرید تا اگر روزی بدهی؛ اش را نداد و شما مجبور به پرداخت آن شدید، بتوانید مبلغ را از او پس بگیرید.